05/04/2021

Η Σφαγή της Κλεισούρας

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Το πρωί της 5ης Απριλίου του 1944, παραμονές Μεγάλης Εβδομάδας, ομάδα 40 ανταρτών με επικεφαλής τον καθηγητή φιλολογίας Αλέξη Ρόσιο, γνωστό και ως «καπετάν Υψηλάντη», έστησαν ενέδρα σε γερμανική αυτοκινητοπομπή. Ήθελαν να απαντήσουν δυναμικά στους Γερμανούς της περιοχής οι οποίοι σε συνεργασία με Βούλγαρους Κομιτατζήδες υπό τον Άντον Κάλτσεφ αλλά και άνδρες του εθελοντικού δοσιλογικού τάγματος του Πούλου ασκούσαν πολιτική βίας και τρομοκρατίας κατά των αμάχων.

Μάλιστα τον Ιούνιο του 1943 είχαν πυρπολήσει από κοινού το χωριό Λέχοβο δίπλα στην Κλεισούρα γιατί οι κάτοικοι θεωρήθηκαν ότι ενίσχυαν τους αντάρτες. Από τον Δεκέμβριο του ’43 στο Νταούλι είχε δημιουργηθεί φυλάκιο υπό γερμανικό έλεγχο. Στελεχώθηκε από δύναμη είκοσι ανδρών του Πούλου.

Όπως αναφέρει ο καθηγητής ιστορίας Στράτος Δορδανάς, που ερεύνησε τις σφαγές στην Μακεδονία, τη νύχτα της 23ης Φεβρουαρίου του ’44, μέλη του ΕΛΑΣ με αρχηγό τον Κοσμά Σπανό επιτέθηκε στο φυλάκιο και στο δημοτικό σχολείο που χρησιμοποιούσαν ως κατάλυμα οι άνδρες του Πούλου.

Οι περισσότεροι κατάφεραν να διαφύγουν στην Πτολεμαϊδα. Παρέμειναν και

συνελήφθησαν μόνο τρεις οι οποίοι και εκτελέστηκαν από τους άνδρες του ΕΛΑΣ.

Η ενέδρα

Το απόγευμα της 4ης Απριλίου η διμοιρία των ανταρτών του ΕΛΑΣ με τον καπετάν Υψηλάντη, καθηγητή φιλολογίας από την Σιάτιστα, έφτασε στην περιοχή. Ο Ρόσιος ισχυρίζεται πως αποφάσισε το συγκεκριμένο χτύπημα κατόπιν σχετικής διαταγής που έλαβε από τον διοικητή της 9ης Μεραρχίας, Ιερώνυμο Τρωιάνο με σκοπό τη λαφυραγώγηση μιας γεννήτριας αυτοκινήτου που ήταν απαραίτητη για τη λειτουργία ασυρμάτου. Επίσης, ισχυρίζεται πως είχαν πληροφορίες σχετικά με γερμανικές φάλαγγες που θα μετέφεραν Εβραίους της Καστοριάς στην Θεσσαλονίκη, υπονοώντας έμμεσα πως η επίθεση είχε στόχο την απελευθέρωσή τους.

Πράγματι το πρωί της 5ης Απριλίου ο Ρόσιος με τους άνδρες του έστησαν ενέδρα στη γερμανική φάλαγγα που θα περνούσε από τα στενά της Κλεισούρας . Η αντάρτικη ομάδα πήρε θέσεις μάχης στην περιοχή Νταούλι, παρά τις ισχυρές αντιρρήσεις των κατοίκων του χωριού που έτρεμαν τα αντίποινα.

Ο ιστορικός ερευνητής Δ. Σμιξιώτης αναφέρει ότι οι συγκεκριμένες φάλαγγες που αναμένονταν να έρθουν από την Καστοριά δεν ήρθαν ποτέ. Αντιθέτως εμφανίστηκε μια άλλη δύναμη υπό τον λοχαγό των SS Γκέρχαρντ Κλίνγκενχέφερ, ο οποίος εκείνη τη μέρα είχε άδεια και πήγαινε από την Κοζάνη στην Καστοριά. Μαζί στο αυτοκίνητο ήταν ο υπασπιστής και ο οδηγός του, ενώ τους συνόδευαν και τρεις μοτοσυκλετιστές με τους συνοδούς τους. Όταν είδαν την εμπροσθοφυλακή των Γερμανών να εμφανίζεται στην τοξωτή γέφυρα του Νταουλιού, οι αντάρτες άνοιξαν πυρ. Οι Γερμανοί αμύνθηκαν και κάλεσαν σε βοήθεια τους κομιτατζήδες συνεργάτες τους, που ήταν σχετικά κοντά. Μετά από τρίωρη ανταλλαγή πυρών έφθασε στο σημείο μια γερμανική φάλαγγα που εξανάγκασε τους αντάρτες σε υποχώρηση.

Οι άνδρες του ΕΛΑΣ φεύγοντας λαφυραγώγησαν μια μοτοσυκλέτα αφού σκότωσαν δύο γερμανούς στρατιώτες που επέβαιναν σε αυτήν. Η ιστορική έρευνα (Στράτος Δορδανάς, «Το Αίμα των αθώων», 2007) σχετικά με το θέμα της ατίμωσης των δύο νεκρών Γερμανών έδειξε ότι δεν υπήρξε εμπλοκή των ανταρτών και ότι εάν συνέβη κάτι τέτοιο επρόκειτο για προβοκάτσια των Βούλγαρων κομιτατζήδων που θα είχαν όφελος από ένα νέο ξέσπασμα βίας στην περιοχή.
Με την λήξη της συμπλοκής ο Κλίνγκενχέφερ επιέστρεψε στην Κοζάνη και ενημέρωσε τον Καρλ Σύμερς (Karl Schümers), διοικητή του 7ου Συντάγματος της 4ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας των SS στην οποία ανήκε η δύναμη.
Ο Σύμερς διέταξε αμέσως την καταστροφή της Κλεισούρας και την εκτέλεση όλων των κατοίκων της ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας.

Η σφαγή στην Κλεισούρα

Το απόγευμα της ίδιας μέρας έφθασαν στην Κλεισούρα μονάδες του 7ου Συντάγματος από την Κοζάνη και την Καστοριά. Επικεφαλής ήταν ο συνταγματάρχης Καρλ Σίμερς. Μαζί του δρούσαν και Βούλγαροι κομιτατζήδες, υπό την καθοδήγηση του αρχικομιτατζή Κάλτσεφ. Το σχέδιο που κατέστρωσαν εξελίχθηκε ως εξής: Αρχικά, μεμονωμένοι στρατιώτες έφτασαν στην Κλεισούρα, δήθεν για να καθησυχάσουν τον τοπικό πληθυσμό, ότι δεν θα υπήρχαν αντίποινα για την επίθεση των ανταρτών που ήδη είχαν κρυφτεί στα βουνά, μαζί με τους περισσότερους άνδρες του χωριού.
Στην Κλεισούρα είχαν απομείνει μόνο γυναίκες, παιδιά και ηλικιωμένοι. Όλοι πίστευαν ότι οι Γερμανοί δεν θα στρέφονταν εναντίον αμάχων. Έμειναν στα σπίτια

τους και περίμεναν τους Γερμανούς να απομακρυνθούν απ’ την περιοχή. Το σύνθημα δόθηκε στις 3 μετά το μεσημέρι με μία φωτοβολίδα. Αμέσως, οι άντρες των Ες-Ες ξεχύθηκαν στο χωριό και άρχισαν να πυροβολούν.
Σκότωναν χωρίς σταματημό. Έσφαξαν εγκυμονούσες γυναίκες, παιδιά που έτρεχαν στους δρόμους, ηλικιωμένους και νεαρές κοπέλες. Πυρπόλησαν τα σπίτια, την εκκλησία, το γυμνάσιο, ακόμα και τη βιβλιοθήκη. Μόλις δύο ώρες ήταν αρκετές για να σκοτωθούν 280 άμαχοι, να τραυματιστούν 40 και να καταστραφούν 150 σπίτια. Την τελευταία στιγμή, σώθηκαν επτά γυναίκες, που είχαν οδηγηθεί στο εκτελεστικό απόσπασμα. Πριν να πυροβολήσουν οι Γερμανοί, μία δεύτερη φωτοβολίδα σήμανε το τέλος της επίθεσης.
Επί δύο ολόκληρες ώρες SS και κομιτατζήδες πυροβολούσαν, λόγχιζαν, πυρπολούσαν και κατέσφαζαν τον άμαχο πληθυσμό. Όσοι επέζησαν, έπρεπε να έρθουν αντιμέτωποι με τη φρίκη. Στο νεκροταφείο δεν υπήρχε χώρος για τα 280 πτώματα και έθαψαν τους νεκρούς τους στις αυλές των σπιτιών, της εκκλησίας, ακόμα και στις βουνοπλαγιές..
Ένας από τους λίγους διασωθέντες κατοίκους της κωμόπολης κατέθεσε: «το βράδυ, όταν γυρίσαμε, βρήκαμε τις γυναίκες μας και τα παιδιά μας πεταμένα σαν χαρτιά που ο άνεμος τα έχει πετάξει». Με βάση τα στοιχεία, οι εκτελεσμένοι της 6ης Απριλίου ήσαν 217. Κάποιοι άκουσαν τον Σύμερς να ανταλλάσσει τηλεφωνικά τα εξής λόγια με τον διοικητή του Όρτμαν:

Ορτμαν: Σήμερα είναι η προκαθορισμένη ημέρα για την εκτέλεση των ανδρών. Τι θα κάνουμε με τις γυναίκες;
Σύμερς: Τι; Δεν είναι γυναίκες, είναι θηλυκοί σκοπευτές, πρέπει επίσης να εκτελεστούν!

Το στρατοδικείο αθώωσε τα SS
Ο πολιτικός εντεταλμένος του Γ’ Ράιχ στα Βαλκάνια, ο Χέρμαν Νοϊμπάχερ, χαρακτήρισε την επίθεση «λουτρό αίματος». Στην έκθεσή του αναφέρει: «το υπέροχο αποτέλεσμα αυτού του ανδραγαθήματος είναι ότι, αν και τα βρέφη είναι νεκρά, εντούτοις οι αντάρτες ζουν και μπορούν να συνεχίσουν με την δύναμη των όπλων τους να χρησιμοποιούν για καταλύματά τους εντελώς άοπλα χωριά». Ο Νόιμπαχερ ζητάει τη δικαστική διερεύνηση των γεγονότων και ο υπαίτιος της σφαγής Καρλ Σύμερς απολογείται στον Στρατιωτικό Διοικητή Θεσσαλονίκης.
Στην απολογία του παραποιεί τα γεγονότα. Ισχυρίζεται πως η Κλεισούρα ήταν γεμάτη αντάρτες και αναγκάστηκε στην αρχή να την βομβαρδίσει και στην συνέχεια να την καταλάβει με έφοδο. Παρουσιάζει τη σφαγή και τις δολοφονίες ανυπεράσπιστων αθώων θυμάτων ως «παράπλευρες απώλειες» μιας πολεμικής σύγκρουσης, ενώ για τα έκτροπα και τις φρικαλεότητες που συνέβησαν ρίχνει την ευθύνη κυρίως στους κομιτατζήδες. Στην προσπάθειά του να ελαφρύνει τη θέση

του και να δικαιολογήσει τα εγκλήματα που διεπράχθησαν, ισχυρίζεται πως κακοποιήθηκαν από τους άνδρες του ΕΛΑΣ τα πτώματα των Γερμανών στρατιωτών στο Νταούλι. Καρλ Σύμερς.

Όπως αποκαλύπτει η ιστορική έρευνα, οι Γερμανοί στρατοδίκες αθώωσαν τα SS του 7ου Συντάγματος και τον διοικητή τους και έτσι έδωσαν το δυνατότητα στον Σύμερς να διαπράξει παρόμοια φρικτά εγκλήματα και σε άλλες περιοχές με πιο γνωστές περιπτώσεις αυτές των Πύργων Εορδαίας και του Διστόμου. Ο Σύμερς ευθύνεται ακόμα για το ολοκαύτωμα της Υπάτης και της Σπερχειάδας. Ο Σίμερς σκοτώθηκε στις 18 Αυγούστου 1944 στην Άρτα, όταν το αυτοκίνητό του έπεσε πάνω σε νάρκη της αντίστασης. Πέντε ημέρες μετά τον θάνατό του του απονεμήθηκε ο Σταυρός των Ιπποτών του Σιδηρού Σταυρού από τη ναζιστική Γερμανία ως αναγνώριση της εξαιρετικής γενναιότητας σε μάχη και της επιτυχημένης ηγεσίας του.

Είναι θαμμένος στο Γερμανικό στρατιωτικό νεκροταφείο στον Διόνυσο. Μετά τον πόλεμο, απονεμήθηκε στην Κλεισούρα ο Πολεμικός Σταυρός Α’ τάξης και ο Σύλλογος Απανταχού Κλεισουριέων «Άγιος Μάρκος» ανήγειρε μνημείο προς τιμήν των νεκρών. Οι συγγενείς των θυμάτων περιμένουν ακόμα την γερμανική πολιτεία να εκπληρώσει το χρέος της και να καταβάλει τις σχετικές αποζημιώσεις.

Πηγή: mixanitouxronou.gr